

## ADOLF v. AVSTRIJA

(Eur. Court H.R., 26. 3. 1982, Series A no. 49)

10. 15. julija 1977 je 85-letna ga. Irmgard Proxauf obvestila urad državnega tožilca v Innsbrucku preko odvetnika o tem, da naj bi pred tremi dnevi g. Gustav Adolf, vlagatelj pritožbe, med prepirom vrgel proti tretji osebi šop ključev, ki pa so zadeli njo in jo poškodovali. V svojem pismu, naslovljenem kot „zahteva za preiskavo niza dejstev“, je zahtevala uvedbo kazenskega postopka in izjavila, da bo v adhezijskem postopku uveljavljala povračilo škode.

11. Zvezna policija je po naročilu urada državnega tožilca zaslišala več prič, omenjenih s strani ge. Proxauf, ter samega vlagatelja pritožbe, ki je zanikal obremenjujoča dejstva in go. Proxauf prijavil, ker naj bi vedoma podala krivo ovadbo. Po njegovih besedah naj bi bil predmet, ki je povzročil poškodbo, kuverta, ki je vsebovala en sam ključ, le-te pa ni vrgel, temveč jo je hotel domnevni oškodovanki vrniti, a se mu je izmuznila iz rok in oplazila njeno roko. Kuverto naj bi pobrala ga. Schuh in jo nad njegovo glavo vrgla več kot 13 metrov daleč v smer njegove hiše. G. Adolf se je skliceval na pismo, v katerem so dogodek opisali njegova žena ter dva uslužbenca in ki bi ga bilo po njegovem mnenju potrebno vključiti v sodni spis. Omenjeno pismo je policija sicer prejela, vendar pa ge. Adolf in uslužbenec ni zaslišala.

28. septembra je urad državnega tožilca, ki mu je bil spis vrnjen, od Okrajnega sodišča v Innsbrucku zahteval, naj priskrbi izvedensko mnenje o resnosti poškodbe ge. Proxauf. [...] Okrajni državni tožilec je 21. novembra predlagal sodišču, naj odloči, da so izpolnjeni pogoji 42. člena Kazenskega zakonika. Sodišče je 24. novembra predlog sprejelo in vključilo naslednje obvestilo v spis: „[p]ostopek je ustavljen v skladu s §2. 451. člena Zakona o kazenskem postopku [...]”

12. 3. decembra je g. Adolf, ki se je 22. novembra po pregledu spisa seznanil z zaključki urada državnega tožilca s prejšnjega dne, naslovil vlogo na Okrajno sodišče; enako kot urad tudi on ni vedel za odločitev z dne 24. novembra. Zanikal je, da bi bil poškodoval go. Proxauf, bodisi s šopom ključev ali kako drugače, ter izpodbijal izvedensko mnenje, saj naj ne bi bilo skladno z gradivom v spisu. Od Okrajnega sodišča je zahteval, da ga bodisi oprostijo po sojenju ali pa v skladu s § 1. 90. členom Zakona o kazenskem postopku ustavi postopek. Zahteval je, da se v primeru sojenja priskrbi novo izvedensko mnenje.

22. decembra je Okrajno sodišče obvestilo družbenika vlagateljevega odvetnika, da je postopek ustavljen. [...] Zahtevi g. Adolfa z dne 4. januarja 1978 je 10. januarja sledil sklep:

„[U]gotovljena poškodba je neznatna [...]; obdolženčeva krivda je neznatna, iz njegovega značaja pa je moč sklepati, da se bo v prihodnosti vedel primerno. Izpolnjeni so torej pogoji 42. člena Kazenskega zakonika, ki utemeljujejo zgornjo odločitev.”

13. Vlagatelj pritožbe je sklep napadel pred Deželnim sodiščem v Innsbrucku, ki je 23. februarja vlogo označilo za nedopustno, saj naj bi 451. člen §2. Zakona o kazenskem postopku omejeval možnost pritožbe samo s strani tožilca.

14. 21. januarja 1980, več kot šest mesecev po sprejemu pritožbe s strani Evropske komisije za človekove pravice, je generalni državni tožilec pri Vrhovnem sodišču podal vlogo za razveljavitev sklepa z dne 10. januarja zaradi varstva zakonitosti.

Generalni državni tožilec je opozoril na razliko med ustavitvijo postopka po §2. 451. člena in §1. 90. člena Zakona o kazenskem postopku. [...]

Za uporabo 42. člena naj ne bi bil bistven dokaz o krivdi, temveč zgolj sum. [...]V obrazložitvi odločbe naj torej ne bi bilo dopustno izjaviti, da je osumljenec storil kaznivo dejanje. Generalni državni tožilec je menil, da taka izjava pomeni ugotovitev krivde brez formalnega sprejemanja dokazov, kar je kršitev 2. odstavka 6. člena Konvencije.

[...]

16. Vrhovno sodišče je 28. februarja 1980 zavrnilo vlogo za razveljavitev. Zapisalo je: „Četudi sodišče opiše osumljenčevo vedenje kot dejansko stanje, takega opisa ne smemo razumeti kot sodno ugotovitev s pravnimi posledicami.” [...]

18. Stroške postopka, posebej pa še stroške izvedenskega dela, je krila država. Vlagatelj pritožbe je moral kriti stroške odvetnika in svoje lastne stroške.

[...]

26. Komisija je sprejela vlogo g. Adolfa 6. julija 1979.

V svojem poročilu 8. oktobra 1980 je izrazila mnenje, da je prišlo do kršitve 2. odstavka 6. člena Konvencije.

[...]

29. Vlada je menila, da se 6. člena v pričujočem primeru ne more uporabiti, ker ni bilo nikakršne kazenske obtožbe. Komisija tega mnenja ni sprejela. [...]

30. [...] Pravica do poštenega sojenja ima v demokratični državi tako pomembno mesto, da ima

„vsebinska“ koncepcija kazenske obtožbe v smislu 6. člena Konvencije prednost pred „formalno“; Sodišče mora torej pogledati za kulise dogajanja in se posvetiti realnosti, da bi ugotovilo, ali je proti g. Adolfu obstajala obdolžitev v smislu 6. člena Konvencije (glej Deweer v. Belgija 27. 2. 1980).

31. [...] Urad javnega tožilca je zvezni policiji naročil, naj razišče, „ali se je zgodilo kaznivo dejanje“. [...] Sodišče je primer v register vpisalo kot „kaznivo dejanje“ po 83. členu Kazenskega zakonika, ki se med drugim nanaša na povzročitev telesne poškodbe. [...] Po pridobitvi izvedenskega mnenja je sodišče izdalo sklep o stroških, ki je omenjal „kazenski postopek proti Gustavu Adolfu po 83. členu Kazenskega zakonika“ ter slednjega označil kot „obdolženca“.

Glede na te okoliščine, ki jih nihče ne izpodbija, menimo, da je v ključnem času proti g. Adolfu obstajala „kazenska obdolžitev“ v smislu Konvencije. [...]

32. Glede prava je po mnenju Vlade g. Adolf prenehal biti „obdolžen kaznivega dejanja“ najkasneje 24. novembra 1977, ko je bil postopek ustavljen, v smislu 6. člena Konvencije. [...] Po mnenju [Evropskega] Sodišča je sklep Okrajnega sodišča s tega dne, ki vlagatelju pritožbe ni bil sporočen, neločljivo povezan z obrazloženo pisno verzijo z dne 10. januarja 1978. [...]

33. Po mnenju Vlade dejstvo, da je Okrajno sodišče uporabilo 42. člen Kazenskega zakonika dokazuje, da v pričujočem primeru nista nikoli obstajala „obdolžitev“ ali „kaznivo dejanje“. Vlada je tudi poudarila, da Vrhovno sodišče in večina avstrijskih pravnih komentatorjev 42. člena ne razume kot procesni, temveč kot materialni predpis, ki naj oprosti obtoženca, namen [42. člena] naj bi bil v „dekriminalizaciji“ dejanj majhnega pomena, s tem da jih naredi za nekazniva.

[...] Sodišče meni (kot pred njim že Komisija), da zatekanje k omenjenemu členu ne more vplivati na obstoj predhodno izvršenih postopkov, niti ne more retroaktivno spremeniti njihove narave.

Kar se tiče koncepta nekaznivega dejanja, je le-ta popolnoma v skladu z naslovom in besedilom 42. člena. Nenazadnje, nekazniva ali nekaznovana dejanja obstajajo, 6. člen Konvencije pa ne dela razlike med njimi in drugimi kazenskopravnimi kršitvami; uporaben je, kadarkoli je oseba „obtožena“ kazenskopravne kršitve.

34. [...]V pričujočem primeru je 6. člen torej uporaben.

[...]

36. Glede vprašanja, ali je sam 42. člen Kazenskega zakonika skladen s Konvencijo, se Sodišče opira na ustaljeno sodno prakso; „glede postopkov, ki se pojavljajo v posamični vlogi, se mora [Sodišče] kar se le da osredotočiti na konkretni primer pred seboj“ (primer Guzzardi 6. 11. 1980). [...]

38. [...] Po našem mnenju bi obrazložitev [Okrajnega sodišča] lahko napeljevala na misel, da je g. Adolf povzročil telesno poškodbo in da je bilo njegovo ravnanje neprimerno. [Obrazložitev] se ne omejuje na „domnevno dejansko stanje“, temveč predstavlja zatrjevane kršitve kot dokazane, ne da bi sploh omenila zanikanje g. Adolfa, da je vrgel kakršnekoli ključe, in njegovo mnenje, da gre za krivo ovadbo.

[...]

40. Po mnenju Vlade si je potrebno sklep Okrajnega sodišča razlagati skladno s sodbo Vrhovnega sodišča, ki ga je razjasnila in pokazala, da je utemeljen zgolj na „domnevnem dejanskem stanju“.

Sodba z dne 28. februarja 1980 resnično pravi, da sklep na podlagi 42. člena Kazenskega zakonika zaradi svoje narave ne glede na uporabljene besede ne vsebuje krivdoreka. Sodba še pravi, da bi bilo sicer bolje, da bi sklep Okrajnega sodišča to izrazil eksplicitno in nedvoumno, vendar pa zgolj nekoliko neprimerna izbira besed ni mogla spremeniti posebnega pomena, ki ga ima tak sklep po svoji naravi sami.

Menimo, da je treba sklep z dne 10. januarja 1978 brati skupaj s sodbo Vrhovnega sodišča in v njenem duhu. Ta sodba je g. Adolfa očistila vsakega očitka krivde, torej do kršitve domneve nedolžnosti ni prišlo. [...]

41. V skladu s tem zaključujemo, da ni prišlo do kršitve 6. člena Konvencije.

[...]

#### *Odklonilno ločeno mnenje sodnikov Cremone, Liescha in Pettitija*

Ne moremo soglašati s stališčem večine, da v pričujočem primeru ni prišlo do kršitve Konvencije.

[...] Ne moremo soglašati s tem, da je odločba Vrhovnega sodišča Avstrije z dne 28. 2. 1980, taka, kot je, lahko popravila položaj, v katerem je že prišlo do kršitve 1. in 2. odstavka 6. člena Konvencije. [...]

Prav tako, kot je po eni strani jasno, da naše Sodišče načeloma ni pristojno za ocenjevanje pravilnosti pomena, ki ga daje 42. členu avstrijskega Kazenskega zakonika Vrhovno sodišče Avstrije, je po drugi strani jasno, da sklepa, ki ga je izdalo Okrajno sodišče v svojem nedvoumnem in nezmotljivem jeziku, ni moč razlagati drugače od njegovega jasnega in neizogibnega pomena.

„Dejstva” njegovih ugotovitev ne moremo zbrisati z golim „hipotetičnim” prikrivanjem napak.

[...] Sklep Okrajnega sodišča, ki še vedno velja, je bil sprejet v postopku, v katerem vlagatelj pritožbe ni imel možnosti uveljavljanja pravic po 6. členu, še posebej pravice do poštenega in javnega obravnavanja in pravice, da bi veljal za nedolžnega, dokler v skladu z zakonom ne bi bila ugotovljena njegova krivda.

Ugotavljamo torej, da je prišlo do kršitve 1. in 2. odstavka 6. člena Konvencije.

[...]